

Keski-Suomen hyvinvointialueen ikääntyneiden asumispalvelujen myöntämisen perusteet 1.7.2026 alkaen

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta 20.05.2026 § 35
1657/05.00.00/2025

Valmistelija strategijaohtaja Anu Pihl, p. 050 320 4896
palvelujohtaja Mirja Ahoniemi, p. 040 550 3719
palvelupäällikkö Saara Paananen, p. 0400 115 656

Selostus asiasta

Yleistä

Ikääntyneiden asumispalveluiden myöntämisperusteilla ohjataan asumisen palveluiden oikea-aikaista ja yhdenvertaista myöntämistä asiakkaille Keski-Suomen hyvinvointialueella. Palvelut tukevat asiakkaiden hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä sekä turvallisuutta. Ikääntyneiden asumispalveluita järjestetään pitkäaikaisena perhehoitona, yhteisöllisenä asumisena ja ympärivuorokautisena palveluasumisena. Lähtökohtana on, että asiakkaan kotona asuminen ja palvelut järjestetään kotona tai kodikkaassa ympäristössä asumispalveluyksiköissä tai perhehoidossa.

Asiakkaalle voidaan tarvittaessa järjestää kuntouttava arviointijakso. Jaksoja toteutetaan kotihoidossa, yhteisöllisessä asumisessa ja ympärivuorokautisessa palveluasumisessa.

lääkäiden lyhytaikainen ja tilapäinen ympärivuorokautinen palveluasuminen tukee asiakkaan kotona asumista ja omaishoitajan jaksamista sekä vastaa äkillisesti kriisiytyneisiin tilanteisiin, joissa asiakas tarvitsee ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa. Keskeisiä periaatteita kaikessa toiminnassa ovat ennakoiva, ennaltaehkäisevä ja toimintakykyä ylläpitävä aktiivinen toiminta sekä yhteistyö, joiden avulla ehkäistään lisäpalvelutarpeen syntymistä.

Lainsäädäntö

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014), Vanhuspalvelulaki (980/2012), Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä (569/2009), Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023), Perhehoitolaki (263/2015), Laki hyvinvointialueesta (611/2021), Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021).

Muutoksien valmistelu

Ikääntyneiden asumispalveluiden myöntämisperusteita on valmisteltu huhti-toukokuussa 2026 ikääntyneiden asumispalveluiden ja asiakasohjauksen yhteistyönä.

Esitetyt muutokset

Keski-Suomen hyvinvointialueella ei enää 1.7.2026 alkaen järjestetä ikääntyneiden laitoshoidon palveluita, koska viimeinen laitoshoidon yksikkö lopettaa toimintansa kesäkuussa 2026. Tämän vuoksi laitoshoidon myöntämiseen liittyvät kohdat myöntämisperusteista esitetään poistettavaksi.

Ikääntyneiden asumispalveluiden myöntämisperusteisiin on esitetty lisättäväksi kuntouttava arviointijakso. Kuntouttava arviointijakso voidaan

jatkossa toteuttaa kotihoidossa, yhteisöllisessä asumisessa ja ympärivuorokautisessa palveluasumisessa. Kuntouttava arviointijakso korvaa myöntämisperusteissa aiemmin olleet palvelutarpeen arviointijakson sekä tehostetun toimintakykyä vahvistavan lyhytaikaisjakson, jotka asiakirjasta esitetään poistettavaksi. Tehostettuun, toimintakykyä vahvistavalle lyhytaikaisjaksolle asiakkaita on ohjautunut vähän (koko hyvinvointialueen laajuudella 26 asiakasta/6 kk), koska useimmat asiakkaat ovat olleet toimintakyvyltään liian heikkokuntoisia nykyisten myöntämisperusteiden pohjalta. Esitetty muutos vaikuttaa siihen, että kuntouttavaa arviointijaksoa voidaan toteuttaa eri järjestämistavoilla, ja kaikki ikääntyneet asiakkaat hyötyvät kuntouttavasta ja toimintakykyä vahvistavasta toiminnasta ja työskentelystä. Ikääntyneiden toimintakyvyn vahvistamiseen tulee kiinnittää huomiota kaikkina aikoina.

Ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen ja yhteisöllisen asumisen myöntämisperusteista esitetään poistettavaksi RAI-mittaristosta MapLe 5- mittari ja ympärivuorokautisessa palveluasumisessa lisäksi myös IADLCH-mittari. MapLe 5-mittari ei aina anna selkeää kuvaa asiakkaan toimintakyvyn kokonaisuudesta, esim. sen arvo ei aina nouse asiakkaalla, mikäli asiakkaalla ei ole kognition alenemaa, mutta hänellä on muiden syiden vuoksi runsas avuntarve, esim. loppuvaiheen syöpäsairaat asiakkaat, Parkinsonin tautia sairastavat. Mittarin arvo ei tämän vuoksi aina tue päätöksentekoa ja sen vuoksi aiheuttaa haasteita myöntämisperusteiden tulkinnassa. Jatkossa asiakkaan toimintakyvyn arvioinnissa painottuvat arkisuoriutumisen perustoiminnot ja kognition tila. Asumispalveluiden myöntäminen pysyy esitettyjen muutoksien jälkeen pääosin samalla tasolla kuin nykyisillä perusteilla ja muutos on lähinnä tekninen, jonka tavoitteena on parantaa asiakkaiden ohjautuvuutta oikeisiin palveluihin ja selkeyttää myöntämisperusteiden tulkintaa.

Yhteisöllisen asumisen osalta myöntämisperusteisiin on tarkennettu palvelun yleiskuvausta, jotta siinä ei ole ristiriitoja palvelukuvauksen kanssa. Lisäksi yhteisöllisessä asumisessa myöntämisperusteisiin on esitetty tarkennuksia turvapalvelun ja yöaikaisen hoidon osalta. Turvapuhelimen käyttöä ei edellytetä yhteisöllisessä asumisessa, koska palvelu on tukipalvelu ja on asiakkaan tarpeen mukaisesti valittavissa.

Vaikutusten arviointi

Yhtenäiset palveluiden myöntämisperusteet vaikuttavat merkittävästi asiakkaiden palveluihin ohjautumiseen, palveluiden oikea-aikaisuuteen, palveluiden saatavuuteen ja riittävyteen sekä hyvinvointialueelle aiheutuviin kustannuksiin. Oikea-aikaisella palveluiden myöntämisellä vaikutetaan hyvinvointialueen palvelurakenteeseen, joka on yksi strategisista tavoitteista. Esitetyt muutokset ikääntyneiden asumispalveluiden myöntämisperusteisiin ovat pääosin teknisiä, joiden tavoitteena on selkeyttää myöntämisperusteiden tulkintaa ja asiakkaiden ohjautuvuutta oikeaan palveluun.

Kuntouttava arviointijakso monipuolistaa palvelun toteuttamistapaa ja vahvistaa asiakkaiden toimintakyvyn ylläpitämistä sekä parantamista kaikissa ikääntymisen vaiheissa. Ohjautuminen kuntouttavalle arviointijaksolle selkeytyy muutoksen myötä.

Yhteenveto

Ehdotetut muutokset ikääntyneiden asumispalvelujen myöntämisperusteisiin tähtäävät palveluihin ohjautumisen selkeyttämiseen, myöntämisperusteiden yhtenäistämiseen sekä asiakkaiden toimintakyvyn

tukemisen vahvistamiseen. Muutoksina esitetään laitoshoidon myöntämisperusteiden poistamista palvelun päättymisen johdosta, yhtenäisen kuntouttavan arviointijakson käyttöönottoa eri palvelumuodoissa sekä asumispalveluiden arviointikriteerien tarkentamista poistamalla osin toimintakykyä puutteellisesti kuvaavia mittareita RAI-mittaristosta. Muutokset ovat pääosin teknisiä, ja niiden tavoitteena on tukea palveluiden oikea-aikaista, tarkoituksenmukaista ja kustannustehokasta järjestämistä.

Toimivalta

Hallintosääntö 18 §

Esittelijä

Vastuualuejohtaja, strateginen johtaminen ja järjestäminen Pihl Anu

Päätösehdotus

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta päättää hyväksyä ehdotetut muutokset ikääntyneiden asumispalveluiden myöntämisen perusteisiin 1.7.2026 alkaen.

Kokouskäsitely

Mervi Viiru ilmoitti olevansa esteellinen (peruste: Hallintolaki 28.1 § 5 kohta, yhteisöjäävi) ja poistui kokouksesta § 35 käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi klo 18.23-19.29.

Palvelujohtaja Mirja Ahoniemi oli esittelemässä asiaa klo 18.03-19.07, jonka jälkeen hän poistui kokouksesta.

Petri Räihä ehdotti asian palauttamista valmisteluun:

Ikääntyneiden asumispalveluiden myöntämisperusteisiin esitetään muutoksia, joilla on merkittäviä vaikutuksia palveluiden kohdentumiseen, yhteisöllisen asumisen sisältöön sekä hyvinvointialueen strategiseen tavoitteeseen vahvistaa kevyempiä ja ennaltaehkäiseviä palveluita. Esityksessä painottuu liikaa fyysinen toimintakyky, vaikka arvioinnissa tulisi huomioida nykyistä vahvemmin myös kognitiivinen toimintakyky, arjen hallinta, turvattuus, yksinäisyys, ravitsemus ja mieliala. Samalla yhteisöllisen asumisen keskeisiä elementtejä, kuten yhteisöllistä toimintaa ja asiakkaan kykyä hälyttää apua, ollaan poistamassa perusteista. Edellä mainituin perustein esitän asian palauttamista uudelleen valmisteltavaksi.

Johannes Routila kannatti Räihän tekemää ehdotusta.

Puheenjohtaja totesi, että koska on tehty pohjaesityksestä poikkeava kannatettu ehdotus asian palauttamisesta valmisteluun, on suoritettava äänestys. Puheenjohtaja esitti suoritettavaksi äänestyksen nimenhuudolla seuraavasti: ne, jotka kannattavat pohjaesitystä, äänestävät JAA, ja ne, jotka kannattavat Räihän tekemää ehdotusta asian palauttamisesta valmisteluun, äänestävät EI. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Suoritettussa äänestyksessä annettiin 5 JAA ääntä (Heinonen Lila, Lahtinen Merja, Saraste Karoliina, Sakari Suomala, Jari Colliander), 4 EI ääntä (Hyötyläinen Juha, Räihä Petri, Johannes Routila ja Riikka Leinonen), ja 0 tyhjää ääntä. Poissa äänestyksestä oli 4 jäsentä.

Äänestyksen jälkeen puheenjohtaja totesi, että pohjaesitys hyväksyttiin ja asiaa ei palauteta valmisteluun.

Äänestyksen jälkeen kokouksessa pidettiin tauko klo 19.08-19.14.

Petri Rähkä teki seuraavan muutosesityksen:
Yhteisöllisen asumisen myöntämisperusteet, aloitusteksti s. 6 lisätään sana "esteettömässä": Yhteisöllinen asuminen on hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa yksikössä, jossa asiakkaalla on oma asunto. Yhteisöllisessä asumisessa on mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen, sitä edistävään yhteisölliseen ruokailuun ja yhteisölliseen toimintaan. Lisätään kohdan 4 painoarvoa: Asiakkaan yksilöllistä kokonaistilannetta arvioidessa huomioidaan kohdan 3 lisäksi erityisesti kohta 4. YKSINÄISYYS, kohta 4, s. 7: lisätään sana yksinäisyyttä: asiakas kokee turvattomuutta, pelkoja, yksinäisyyttä, tai sosiaalisen kanssakäymisen vähäisyyttä jne.

Puheenjohtaja totesi, että esitys raukesi kannattamattomana.

Päätös

Lautakunta päätti hyväksyä Keski-Suomen hyvinvointialueen ikäänntyneiden asumispalvelujen myöntämisen perusteet 1.7.2026 alkaen.